

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Prorogarea legilor de dare.

Numai un mare artist, o subtilă combinație din toate acele elemente, din câte ar trebui să se compună un bărbat de stat, e capabil a crea la noi o lege bună. Înțelegem acest bun numai aproximativ, căci doar și cele mai celebre manuale de drept recunosc și să măndresc cu aceea, că legi bune peste tot nu există nicăiri. La noi apoi legiferatorul e într'o situație și mai și. Înainte de toate nu poate pierde din vedere, că în fond noi suntem o țară agricolă. Covârșitoarea majoritate a locuitorilor treiesce după aceea, ce rodește pământul, ba și jumătate ori mai mulți din aceia, cari sporesc numărul locuitorilor dela orașe sunt agricultori. Având aceste în vedere, nu poate desconsidera nici împrejurarea, că țara are și o clasă de mijloc, are un negoț începător, o industrie care promite, pe cari legiferatorul nu le poate pierde din ochi, când codifică dreptul și datorințele fiecăruia, fără vre-o specială considerare. Mai sunt apoi aici la noi o mulțime de privilegii, drepturi câștigate, de particularități ciudate, pe cari aice pe suprafața pământului nu le mai găsești.

Afară de aceste considerații de interese particulare mai sunt și altele politice, căci politica încă trebuie să-și ia partea ei de câte ori un nou volum de legi apare de sub teascurile tipografiei de stat.

Și dacă la fiecare codificare se recere bărbatul, care să se poată ridica la nivelul convenit, să niveleze tot ce e colțuros și învechit fără a supăra prea mult pe unii și a netezi prea tare pe alții, atunci la alcătuirea legilor de dare s'a recerut cu atât mai mult un astfel de bărbat.

O reformă radicală de dare se impunea de mult. Dispozițiile în

privința aceasta erau atât de medievale, încât noi eram unica țară în centrul Europei, cari mai susțineam bunăoară darea capului. Toată contribuția se razimă cu întreg sistemul său asupra locuitorilor agricoli, cari pentru petecul de loc pe care îl lucră, trebuie să plătească sume fabuloase. Nu-și poate face cîneva idee, ca sârmanul om, care are 5—10 jugăre, cum plătește 100—200 și mai multe cor. sub diverse titluri a dărilor și aruncurilor fără sfârșit. Până când din rățiauă dărilor era aproape omis — industriașul, comerciantul, întreprinzătorul, cămătarul, oficialul, medicul, avocatul etc., a căror venit e însutit și înmiit mai mare decât al plugarilor. Și totuși aceștia se mântuiau de dare cu nimica toată, în raportul, în care trebuiau să plătească ceealți după pământurile și averea lor. E apoi lucru cunoscut, că azi gem orașele de indivizi, cari ca întreprinzători, negustori, cămătari învîrt capitale enorme, au câștiguri fabuloase, în schimb însă din toate aceste aproape nimic nu varsă în tezaurul public, deoarece paragraful nu-i constrânge la așa ceva. Nu numai atâta, dar nu dau nici arunc comitatens, nici comunal, unde și sub scutul cărora își fac milioanele.

În cursul celor zece ani din urmă budgetul statului a crescut la dublu — contribuția însă a rămas aproape aceeași. Tot sistemul de dare se răzima pe cei nevoiași, lăsând pe cei cu mari venituri să poată plăti un absolut minim în visteria erarială. Necesitățile publice au constrîns atunci coaliția, ca să se gândească la un modus vivendi, și prim-ministru Vekerle Sándor, celebrul financier, a elaborat actuala lege de dare, pe care dieta de pe atunci a primit-o cu mari ovații.

Fără îndoială, că actuala lege

de dare lasă încă mult de dorit, mai ales în ceea-ce privește principiul dării progresive, sub a cărui augur s'a alcătuit atunci. Dară față de trecut e la tot casul un progres. Darea capului, prin care familiile cele mai sărace erau lovite, codul actual a abrogat-o. Pentru venitele sub 2000 cor. are dispoziții echitabile și favoritoare mulțimei enorme. Darea drumului, pe care o plăteau numai cei cu proprietăți, e azi o sarcină a tuturor locuitorilor țării și se plătește după darea directă. Mai are multe alte dispoziții, cari toate țintesc la o ușurare mai echitabilă a plugarilor, pe umerii cărora s'a răzimat legea de dare până acum. Cu drept cuvânt a așteptat opinia publică a țării, că sistemul nou inaugurat și aplicat cu dreptate la orașeni și capitaliști, va fi un îndemn pentru un guvern mai liberal, mai democrat, de a impune sarcini echitabile și drepte apoi marilor proprietari, marilor industriesi în măsura, în care principiul dării progresive o stabilește această de mult în statele din Apus.

În schimb însă ce să întâmplă la noi? În zilele trecute se începe ca din sânin o campanie jurnalistică împotriva noilor legi, care pretinde cu înverșunare prorogarea lor. Proveniența acestor atacuri îndată să și văzu, căci mai ales foile capitalurilor jidovești se pasionau mai mult asupra chestiunii, că legea trebuie amânată, și — schimbată. La câteva zile orașul Pesta într'o adunare extraordinară își exprimă nemulțămirea sa față de guvern, care în „criza aceasta crâncenă”, cutează să execute legea de dare și critică aspru ținută ministrului de finanțe Teleszky, care încă nu era de loc învoit cu prorogarea legilor. În ziua următoare deputații jidani Sándor Pál, Heltai Jenő, Brody etc., amenință guvernul, că vor părăsi partidul

muncii, dacă ministrul de finanțe ar cuteza se introducă noile legi de dare cu 1 Ian. 1913.

Guvernul a cedat. Ministrul de finanțe Teleszky a primit propunerea acestora, că până când ține „criza actuală” nu va introduce noile legi, ci darea se va încasa tot ca până aci. Și dacă nici până în Iunie nu va mai lăsa din asprime situația grea economică, atunci noaua lege de dare se va introduce numai în 1 Ianuarie 1914.

Până atunci se înțelege pot să se schimbe multe. La tot cazul, că dacă guvernul a retras dinaintea capitalului jidovesc, va schimba și din asprimea legii în favorul aceluia. Guvernul își scuză ținuta sa cu criza economică. Dar unde-i criză economică, la Sándor Pál et tutti quanti, ori la sârmanul popor agricol, pe care în anul ce vine îl amenință și foametea?

E criză economică poate la oficial, a cărui leafă s'a ridicat, la avocat, medic, pe cari cel năcăjit nu-i poate încunajura?

Dacă comerciantul, industriașul simte criza economică, va ține cu o calfă mai puțin, se va mulțumi cu jumătate venitul; întreprinzătorul va fi mai scrupulos în afacerile sale; fabricile mai rezervate, pentru că în definitiv toate aceste afaceri sunt sub stăpânirea voinții și inteligenței ome-

nești, care le cârmue după cum află de bine.

Dar sârmanul popor agricol e sub alte legi, pe care el nu e în situație a le stăpâni, ci numai a se supune aceloră cu frică și cu cutremur. Anul acesta a fost blăstăm pentru câmp. Ierburile sunt înoroite, grâul, ovăsul, săcara, în multe părți e și azi în câmp în clăi, pe airea crește acasă în stoguri holdă verde, fără posibilitatea de a îmblăți; napii, crumpenele, legumele nescoase, putrezite în bălțile de pe hotar. Cucuruzele necoapte, și neculese prin cele mai multe locuri. Și pe deasupra bat la ușă datoriile, băncile, aruncurile, darea. Aici e adevărata criză economică dle ministru de finanțe, nu la capitaliștii orașelor. Ne mirăm, că în atmosfera în care s'au tratat aceste lucruri, nu s'a aflat cineva, ca să le spună aceste. Și pe când foametea bate la ușa mulțimei, nouă ni-se rupe inima după sârmanii — milionari.

Intre răniți.

— Scene din războiu. —

Un ziarist, secretar al societății „Crucea roșie” publică foarte interesante observații din spitalele Bulgarilor. Ororile războiului aici se arată mai bine decât chiar pe câmpul de bătăie. Gemetele pline de durere trebuie să imoaiie și inimile medicilor operatori. Aici ar trebui să vină diplomații, să se convingă despre nefericirile

războiului, mai înainte de a trimite vestea, că de aici încolo vor grăi tunurile și de bună samă că le-ar scădea mult pofta de măriri deșarte și de a se juca cu viețile miilor de oameni!

„Sunt zece oare seara, în timpul acesta ne obicinuiam a ne întoarce la odihnă, când a sosit transport nou de răniți, pe neașteptate ca în totdeauna. Sunt răniți dela Adrianopol și Ciorlu. Intre ei găsim și vre-o 18 răniți Turci. Li aflăm într'o stare îngrozitoare, câți sunt atâtea mâni, picioare și coaste frânate, mai pune apoi ranele, cari nici nu sunt în locul unde-i și ruptura. I-am pus pe unde s'a putut, unde au fost paturi goale. La zece și jumătate cel mai grav rănit zăcea deja pe masa de operat.

Cel dintâiu era un turc *Mussa Hadir*, avea patru răni și piciorul rupt. Când ne vede, că-i tăiem hainele cu foarfecile mari, se uită în dreapta și stânga, ochii îi trudează o groază mare, începe a plânge, a sbiera. S'a spăriat mai tare de masa albă de operație. Văzând instrumentele ucigașe, bobi de sudori i-se iveau pe frunte, înțelegeam, că se roagă de iertare. Căutam un interprete, căci nici unul nu ne puteam înțelege cu Turcul; în sfârșit aflăm o femeie care știa turcește.

Femeia îi spune să fie liniștit să nu-și tot miște trupul.

— Dar cum să nu mă mișc, când și așa voi muri?

— Dar fii pe pace și atunci îți va fi bine, nu vei muri!

— Nu mă omoriți, eu am împuşcat, căci am fost silit, dar nici n'am ținut. Nu mă omoriți, căci am acasă patru copii.

— Fii pe pace, căci aici nu omoară nimeni.

— Atunci pentru ce sunt pe masă color, cuțitele cele multe? Voi voiți să mă tor-

FOIȚA.

„Ave Maria”.

După F. X. Wetzel. Trad. de I. Belu

5. Și binecuvântat este rodul pântecelui tău.

(Continuare).

O cinștim pe Maria, intrucât o rugăm pentru ocrotirea ei de mamă. Și o facem aceasta, din încrederea ce o avem față de Dumnezeu. Dumnezeu ordonează lumea în mod mijlocit. El să îngrijește de noi, intrucât pentru ajutorul nostru întrebunțează legile și puterile naturii; precum țările și popoarele nu le guvernează în persoană, ci prin principii vizibili: tocmai așa se folosește de întrepunători și în cele spirituale. Oamenii pot să se roage unul pentru altul, ba sunt chiar datori, precum vorbește despre acest lucru sf. Pavel în mai multe locuri ale epistoalelor sale. Părinții se pot ruga pentru copii lor, copii pentru părinți, frate pentru frate, supușii pentru domnitor, prețin pentru prețin, ba chiar și pentru dușmani. De asemenea, pot să încredințez pe părinți, frați, prețini, ca să se roage pentru mine și prin întrepunerea lor la Părintele ceresc, să obțin folos. Dacă sunt unii, cari în aceasta văd micșorarea puterii lui Hristos de în-

trepunător, vorbească sf. Pavel în locul nostru:

„Vă rog pentru iubirea Domnului Hristos și a Spiritului sfânt, ca se vă rugați, în rugăciunile voastre pentru mine către Dumnezeu”. (Rom. 15.30). Intralt loc zice: „fraților, rugați-vă pentru noi”. Tot astfel și apostolul Iacob ne îndeamnă zicând: „Rugați-vă unul pentru altul!” Și oare toate aceste să ne îndemne ca să ne perdem încrederea în Dumnezeu? Din contră, cine se încrede în Dumnezeu, acela se încrede și în toate câte a făcut și a rânduit Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Omul e gata se mângăie și se ajute pe de aproapele său. Și aceasta înclinare a omului, e sădită în inima lui de însuși Dumnezeu. De-aseenea și în năcazurile și suferințele noastre alergăm la ajutorul aceloră, cari pot și voesc să ne ajute. Toate aceste — după rândueala lui Dumnezeu — se țin de însușirile naturii omenești. Urmează, că voința lui Dumnezeu este, ca în rândul prim să ne întoarcem privirile spre Maica Domnului, rugându-o să se întrepună pentru noi.

În sfârșit o cinștim pe Maria, pentru demnitatea de *Mamă a lui Dumnezeu*. Stima și onoarea ce se dă Mariei, se reduce la Dumnezeu. Toate bisericile, capelele, icoanele și statuetele Mariei, ne ridică sufletul la acel *unul*, care deși în sinul părintelui din vecinicie era fericit, cu toate aceste din sânjiurile Preacuratei fecioare se intrupează

pentru păcatele noastre. Și fiind-că a bineplăcut lui Dumnezeu, ca izvorul darurilor și a grațiilor să se nască din Maria, pentru aceea o cinștim și o mărim. Astfel venerațiunea ce o dăm Mariei nici decum nu ne desparte de Rescumpărătorul nostru și mai mult ne apropie de el.

Cine se teme, că onoarea dată Mariei se întâmplă spre micșorarea adorațiunii lui Dumnezeu și spre slăbirea relațiilor de încredere față de Isus, nu are decât să întrebe pe un creștin catolic, că oare prin faptul că o venerază pe Maria iubește mai puțin pe Dumnezeu? Sau luând în mână cărțile bisericesti se poate convinge, că onoarea ce se dă Maicii lui Dumnezeu, servește mai mult spre mărirea și gloria lui Dumnezeu.

S'a prezentat la un misionar din India răsăriteană o familie protestantă, cerând ca se fie luată în sinul bisericii catolice. La întrebarea preotului, că pentru-ce îmbrățișează legea catolică, a răspuns bărbatul: „În legea noastră aveți și o mamă, pe care o cinștiți; noi mamă nu avem și pentru aceea legea noastră, nu plătește nimic”. Intruadevăr — răspunse misionarul — cine nu o cinștește pe Maica lui Hristos, acela nici pe Isus nu-l poate iubi”.

Protestantul *Hengstenberg* cetind laudele vechi ale Mariei, a esclamat: „Aceste laude ale Mariei, sunt argumente, cari ne umple de rușine. Pentru-că mărturisesc de

turați — și așa să mă ucideți. Fie-vă milă, mai bine omorâți-mă dintr-o dată, căci eu n'am chinuit pe nime.

Rugăm pe femeie să-i spună, că noi vrem să-l vindecăm, să-i curățim cu unțitele rana și numai acolo tăiem unde e de lipsă; să nu se teamă, căci îl va ajuta Alah.

— Dar cine sunteți voi, că vreți să vindecați pe un turc? Nu stau înaintea judecătorilor?

În urmă s'a liniștit, crezând că suntem medici și vrem să-l facem sănătos. Apoi și-a pus mâna pe inimă, după aceea pe frunte, — acum nu se mai sbătea cu trupul — ci a început a plânge. Peste o jumătate de oră, când medicul i-a legat piciorul în gips Mussa Hadir s'a ridicat pe masă și nu-i venea să creadă, că bucata aceea albă, mare, să fie piciorul lui, căci acum nu mai simțea dureri, gipsul se întăria în continuu.

Urmează un alt Turc, ostaș tinăr, respira grăbit, buzele-i erau vinete. Medicul îl întreabă prin interprete:

— N'ai bea apă?

— Nu, apă nu-mi dați, nu beau de loc.

Și a început a sbiera din toate puterile. Ne uităm mirați unul la altul, căci până acum n'am văzut să se sparie cineva așa tare de apă. Medicul dispune să se aducă un pocal de apă și să-l ducă la gura morbosului. Dar Abdulah Mehmed cu toate că era împușcat în coaste, se aruncă să sară din pat, abia l'au putut reținea ostașii.

— Pentru ce te sparii așa tare de apă, îl întrebăm? Ți-e friptă gura și trebuie să-ți fie sete.

— Răspunde, că voim să-l invenimăm și pentru aceea nu bea apă.

Atunci medicul îi cască gura și-i toarnă apă pe gâtul în jos; tinărul Turc nu se mai împotriva, și-a deschis gura și bea lacom apa ce a mai rămas în pocal. Când i-au adus apă a doua oară deja el și-a întins mâna după ea, pe față se citea o tristețe și rezignațiune desperată, ca și cum ar fi zis: acum toate s'au sfârșit.

Medicul blond, înalt, îl întreabă cu un zimbet fin:

— Și ai putut crede, că te invenimăm?

— Da răspunse turcul, așa am gândit.

Acasă în Aeri-Dere am inveninat toate fântănele și glonțul Bulgarilor atunci m'a ajuns, când am fugit dela o fântână. Am socotit, că nici eu nu pot avea altă moarte, decât inveninarea.

timpurile acele, când Biserica în unire cu Evanghelia, cu bucurie și încredere sărbătorea praznicele Mariei. Ne amintesc, de o faptă mare și păcătoasă, care se apasă pe sufletele noastre, anume *am despărțit venerarea Domnului de a Maicii Sale*, și nu o cinstim pe aceea, care e numita de inger „plină de dar” și pe care o binecuvântă toate popoarele.

Deci e îndreptățită lauda Bisericii: „Bucură-te Fecioară Preacurată. Bucură-te Onorat scheptru al împăratului Hristos. Bucură-te ceea-ce ai crescut strugurul cel de taină. Bucură-te lumina a toată lumea. Bucură-te bucuria tuturor. Bucură-te mântuirea credincioșilor. Bucură-te apărătura tuturor creștinilor, Dispunătoare”.

It spunem cu cine are de a face și el ne destăinuiește, că n'a beut apă de 6 zile, numai într-o seară, când a căpătat pe ascuns dela un prieten al său.

La altă masă un alt medic face operații, mâinile îi umbla cu o dexteritate uimitoare, lasă că merită toată lauda și îngrijitoarele.

În timpul acesta un medic se prezintă cu fata îngrijorată, chemă pe alt medic și-i spune, că trebuie să se consulteze, căci el bănuiește coleră.

Mergem în chilia Nro 3 unde zăcea Mitroff Christo; de vre-o 5 zile la el adus de sub zidurile Adrianopolei, a fost împușcat și a căzut în o mocirlă, aici a zăcut opt ore până au venit de la el cules.

Medicii se consultează și trebuie să recunoască, că bolnavul e cuprins de coleră. Un medic iese afară — era cătră miezul nopții — și striga:

— Să se prezinte patru ostași!

Ostași vin grăbiți, salută și se postează respectuos înaintea medicului, gata de a împlini porunca.

— Ve-ți sta aici și nu veți lăsa nici un suflet de om, nici să intre, nici să iese din chilia aceasta, afară de medici și îngrijitoare. Se închid și ușile dela coridoare. Ați înțeles? Da, am înțeles.

S'a început apoi desinfecția și izolarea bolnavului. Era dimineața la cinci ore când Mitroff a căpătat injecție și la un dus din spitalul nostru.

Abia a fost depărtat bolnavul și îngrijitoarele — dame bulgare — spre cea mai mare groază a noastră, vedem că prezintă simptomele boalei înfricoșate. Au auzit, că e coleră și nu se pot depărta, și cădeau pe rând cuprinsese de fiorii boalei. Medicii cercetau, se consultau, dar nu se puteau convinge că ar fi într'adevăr coleră.

Întreg personajul era sugestionat de monstrul colerei. Medicii militari se hotărăsc să pășască energic; anunța cu voce puternică, că cine în decurs de o jumătate de oră nu se va simți mai bine, nu va fi sănătos, acela va fi transportat fără milă în spitalul de coleră. S'au ordonat să vină zece trăsurii!

N'au trecut nici trei sferturi de oră și nu mai aveam nici un bolnav; rând pe rând veneau și se anunțau că s'au sănătoase, și se jurau pe tot ce aveau mai scump, că nici nu s'au simțit baremi rău.

Se înțelege, că 5 zile vor avea să steie izolate, căci mai curând nu pot scăpa de aici.

eta.

Dieceză sub interdict. Arhidieceza Genui din Italia în urma unui decret a s. Congregațiunii Conzistoriale e pusă sub interdict parțial pentru motivul, că guvernul ascultând de unele glasuri moderniste n'a recunoscut pe arhiepiscopul de curând numit *Caron* și i-a denegat „Exequatur-ul”. În chipul acesta noul arhiepiscop trebuie socotit de atare numai *in spiritualibus* și nu și în cele ce primesc bunurile temporale. Atitudinea guvernului Giolitti n'a surprins pe nimeni, cunoscute fiind în dejuns intențiile lui față de biserica catolică. În urma interdictului, pe întreg teritoriul arhidiecezei sunt pprite toate funcțiunile bisericesti; dacă cineva totuși ar dori să i-se servească boțezul sau înmormântarea după ceremoniile bisericesti trebuie să recurgă la concursul

preoților din diecezele vecine. Chiar în centru în Genua încetează deprinderea tuturor funcțiunilor ecclesiastice. De sine înțeles, că în urma acestui decret au să sufere mult preoții, cari pe timp nedeterminat cad dela venitele stolari. Capitlul a primit interdictul, asigurând scaunul Apostolic despre supunerea și obediința lor desăvârșită; și fiind-că nu s'a putut întroni în ședință, a dat o publicație în foaia locală, că interdictul s'a impus din motivul, că guvernul nu voiește să recunoască pe arhiepiscopul legitim.

Pentru încăpăținarea guvernului franc-mazon, credincioșii vor trebui să fie lipsiți de darurile spirituale, cari se varsă asupra lor prin st. Sacraminte. Guvernul să vede, că voiește să meargă pe calea bătută de Franța și în orbirea lui nu vede halul în care a ajuns aceasta, la care a contribuit în măsură destul de însemnată de bună seamă și perzecutarea fără minte a Bisericii; uită în mod foarte păcătos, că biserica crește pe cetățenii cei mai loiali ai statului și prin loviturile cari le îndreaptă împotriva ei, subsapă totodată și temelii societății omenești, a statului!

Pășirea atât de energică și hotărâtă a Scaunului apostolic, pe dreptul a produs uimirea cea mai mare în toată Italia, după-că până acum blândul pontific nici-când nu a ținut la drepturile sale cu atâta tărie, ca în cazul de față.

eta.

Din Parlament. Continuăm azi cu discursul d-lui deputat dr. Stefan C. Pop, publicând părțile mai interesante asupra noiei episcopii de Hajdudorogh:

Dr. Șt. C. Pop: E de însemnatate și vrednic de atențiune acest memoriu și pentru motivul, că nu desemnează comunele rupte din trupul metropoliei de Blaj și din trupurile diecezelor de Oradea-mare și Lugoj de comune cari să fie și ele împărțite de darul de a' se feri cu limba liturgică ungrească. Aici e registrul; din dieceza de Oradea-mare au fost cerute vre-o 4 comune, în cari și de altfel populația e ruteană. Aceste patru comune sunt Măcăul, Careii-mari, Porcivalma și Oradea-mare.

Numai pe aceste le-a cerut. Aceste sunt comune rutene. N'au voit să ne jighească, pentru-că știau, că intenționând să ne aducă vre-o atingere, atunci concursul sfântului părinte dela Roma ar fi fost exclus. El n'ar fi îngăduit lucrul acesta. Și atunci s'a întâmplat ca ungerii să revie la vechiul plan al lui Claudiu Vaszary: nu provocați nedumeririle papei, — cereți ritual veterogrec, în care nimeua azi în largul Ungariei nu se mai roagă, cereți acest rit și nedumeririle papei se vor risipi. Da, aceasta figură eminenter peregrină națională, acest Vaszary a fost cel-ce a declarat, că nu-și teme biserica, pentru-că e asigurată pentru vecie, își teme însă națiunea, căci ea n'are făgăduința eternității. Sfatul lui a fost ascultat mai târziu și cerut-au ungerii un lucru, care nu poate fi socotit de o condiție primordială, pentru-că ungerii — recunoașteți și puneți-vă mâna pe inimă — nu liturgia veterogrecă le trebuie în scopul să-și facă rugăciunile ungurești! După legile ecclesiastice ale religiei orientale e liturgia doar esența, — jerfa fără sânge sub chipul pâinii și al vinului. Aici se obișnuiau adevărate conversații între credincios și preotul lui, ba

dogmaticii au mers până acolo chiar, că socotesc de parte complementară a liturghiei și utrenia și vecernia. ♦

Ungurilor nu aceasta le-a trebuit, — ori nu e caracteristică jelania aceluia preot ungar, care se întreba zilele trecute în coloanele lui „Budapesti Hirlap“ că „ce ne vom face, când nici alfabetul nu-l cunoaștem și cum vom putea îndeplini ordinul papei de a învăța pe credincioșii noștri limba veche elină, pe tărani cari încovoiați de povara muncii zilnice abia așteaptă să se poată odihni o clipă?“ Adevărat că șeful și sufletul acțiunii Szabó Jenő, crede că a fost lucru cuminte apropierea pe căi laturalnice de papa și risipirea în acest chip a nedumeririlor ce avea, — ba numitul domn înfierează chiar șovinismul guvernelor anterioare, cari tradaseră prea curând că vor să maghiarizeze pe români și pe ruteni. Articolul referitor se găsește în „Budapesti Hirlap“ nr. 163. scris de Szabó Jenő și se face în articol întreg istoricul chestiunii.

On. Cameră! O foarte importantă parte a bulei papale e de pildă aceea, în care suntem lăudați (cetește):

„Hujusmodi autem honorem catholici Rumeni non modo sunt meriti, sed eodem in posterum ita digni facti sunt, sive fide firmiter tuenda eaque propaganda penes Rumenos schismaticos, sive fide amore ac filiali obedientia in Romanum Pontificem, ut catholicis totius Orientis virtutum omnium exemplum se praebuerint“

Românii deci și-au creat atât de mari merite în răspândirea catolicismului, încât în această privință ei au devenit cu adevărat pildele vii de virtute, cu deosebire în orient. Și care este rezultatul? Acela, că vre-un 1.300.000 de suflete stau aici în fața țării, dimpreună cu episcopii lor, umiliți, pentru că li-s'a răpit comune curat românești în cari de când e lumea, de când numai s'a înființat unirea, se roagă românește lui Dumnezeu. Nu suntem atât de puternici, ca să putem trezi o stare de spirite artificială, am însă la mine scrisori scrise ungurește, în cari credincioșii se întrebă că ce-au greșit de li-se răpește scumpa lor limbă românească! Sunt tot de acela autorii scrisorilor, cari deși nu vorbesc limba românească, o ascultă totuși cu drag în slujba dumnezeiască. Vă provoc, dlor deputați să studiați cu dinadinsul uriașa putere ce residă în rugăciunile noastre, în special în bisericile românești și vetero slave ale credinței orientale. În Viena e cu adevărat o sărbătoare să asculti slujba rusească și mergeți dv. la Blaj ori la Sibiu, să ascultați acolo o slujbă în rit oriental, — poate n-ați auzit nici odată un lucru mai încântător. Ea impresionează adânc pe ascultători, chiar și pe cei ce nu știu românește, intrând în biserică și ascultând sublima slujbă ei iasă cu adevărat inspirați. Și aceștia cu toții să înceapă de acum să învețe grecește într-o țară, unde limba greacă e preleasă numai facultativ, chiar și în școlile medii?

Sunt foarte mulți oameni titrați aici

în cameră, mă îndoiesc însă să fie între ei măcar vre-o doi, ca să-mi poată spune trei-patru propoziții grecești fără greșală.

În astfel de împrejurări, cred, că creșterea unei dieceze cu desconsiderarea deplină a autorităților noastre bisericești e cea mai mare nedreptate și știrbirea unor drepturi garantate prin lege. Pentru că poftiți numai de citiți bula papală prin care ni-s'a întemeiat biserică; se spune în ea că toate s'au făcut cu aprobarea și concursul mitropolitului primate de Strigoniu, câtă vreme bula „Christifideles“ spune că partea care lipsește „o completez eu, papa“. Cu un cuvânt, arhierilor noștri nu li-s'a dat nici măcar atențiunea de-a fi întrebați, cari sunt comunele înclinare să se maghiarizeze și cari sunt cele ce nu vor să meargă cu noua dieceză.

Noi n'avem la îndemână puterea pe care o are statul, — statul doar poate să dispună cu toate organele sale. De ce n'a făcut tratative, deci, cu scop să aște — cine vrea să treacă la noua dieceză? Pentru că cred că esențialul nu e să fie dieceza cât mai mare cu putință, ci dorința credincioșilor de a se grupa într-o nouă dieceză.

Nu am nici o obiecțiune ca limba liturgică să fie cea ungurească. Credința noastră e, ca fiecare om să-și laude în limba maternă pe Dumnezeu. Eu aprob chiar acel pasagiu din memoriu, în care se constată că liturghia e o parte integritoare esențială a diecezelor orientale, o parte la care participă și credincioșii, nu ca în biserică romano-catolică. Repet, n'am nici o obiecțiune ca ungurii să-și facă rugăciunile în limba ungurească. Și că ce bine s'au simțit ungurii, — nu intelctuali, cari au inițiat întreaga mișcare, ci credincioșii — apare din împrejurarea, că până și în comunele, în cari se vorbea ungurește, se predica ungurește, ba poate se făcea și slujba ungurește, — usus abus, nu erau prea scrupuloși în această privință — în înțelesul noii bule — ca un „dammandus usus — este oprită pentru vecie întrebuințarea fie și numai a unui cuvânt unguresc în liturghie.

Pot să dovedesc aceasta cu întreg conținutul bulei, care esclude cu totul limba maghiară vernaculă din liturghie, și mai ales cu cele trei ordine ale nuntului din Viena, arhiepiscopul Rafael Scapinelli, cari exclusiv opresc limba vernaculă maghiară. Am aici circularul datat în 28 Octomvrie și îndreptat către corul episcopesc, în care se spune (cetește): „Aptitudinem Tuam minime latet, in nonnullis Hungariae parocciis abusus irrepisse, lingua hungarica in liturgiis actionibus utendi, quae, cum liturgica non sit, nullimode qua talis abhiberi potest; eo vel magis quod saepe Apostolica Sedes illicitam hanc praxim damnaverit, eliminandamque praeceperit“.

Să nu se zică în viitor că noi boicotăm pacea religioasă dintre români și unguri, că semănăm vrajbă; dacă se va întâmpla ceva, o spun să se știe, să nu se arunce vina pe noi, ci pe Onorabilul guvern maghiar, care

conform dispoziției nuntului și-a luat angajamentul să dea mână de ajutor sf. Scaun și episcopilor ca acest obicei rău al Ungurilor să-l stîrpească și să eschidă deplin limba vernaculă ungurească. Căci se spune (cetește): „Sciunt autem Reverendissimi Episcopi, Regium Gubernium Hungaricum, ut haec S. Sedis praescriptio de vernacula lingua in sacraurgia nuanquam adhibenda feligisissime observetur, Sacrorum Antistibus omne auxilium et assiduum operam, quemadmodum pacto se obstruixit fore collaturum“. Așadară guvernul s' obligat să conlucre la stîrpirea limbii liturgice maghiare.

Voi înfățișa și alt prilej de însemnătate. Acele hotărîri ale nuntului cari pun în vi-goare dieceza sunt din 17 Noemvrie. Ele au două părți însemnate. Cea mai însemnată, după modesta mea părere, e partea care se referă la păstrarea dreptului propriu — cu știrea regelui apostolic — a sf. Scaun întrucât s'ar fi ivit incorectități la fixarea granițelor ori la formarea cercurilor, ele să se poată neapărat îndrepta. Apare de aici, că atât sf. Scaun, cât și nuntul voiește ca toate acele comune, cari sunt românești și cari au folosit limba liturgică românească din vremi îndepărtate și cari au protestat să fie încorporate la noua dieceză, toate acele au să fie redade episcopilor la cari au aparținut.

Solicît pe Preastimatul d. ministru ca această chestie să o prețuească judeosebi. chestie să o prețuiască judeosebi. Chiar dl ministru-pres. însuș a declarat, că de vor fi greșeli va stărui să le înlătore de grabă. Nu greșesc poate dacă spun, că nu e chestie pe lume mai gingașă decât cea religioasă. Dv. mai bine o veți fi știind. Că doar țara noastră secole de-a rândul a fost sfâșiată în partide de hărțuiri confesionale. Între grelele împrejurări de azi, cred că nu e chemarea noastră ca aceste rane să le lăsăm să se învîneze mai potențat. Sper că dl ministru nu-și va mai bate pieptul bazat pe putere: „vă învăț eu pe voi agitatorilor și renitenților“, ci: da, dau însemnătate acelor lucruri pe cari Ungurii le cer să se realizeze, — mă plec însă înaintea memorandumului, care nu vrea să jicnească drepturile ni-mănuia“.

Și apoi vorbind de cearta pentru sediu și de supărarea protestelor continuă:

„Iar noi, fiii acestei biserici vom ținea de-o datorie a noastră să ne apărăm naționalitatea și limba, iar aceea limbă liturgică, pe care nici o limbă greacă pe acest pământ n'o poate înlocui, nu o vom schimba nici odată. Barbații de stat au prima datorie să grijească, să nu se nască rele mai mari. În această privință avem o declarație de altfel foarte vagă a ministrului, dar și o altă declarație a nunciului papal, care-și rezervă dreptul de a stabili limitele. La lucru, și încă cât mai curând! Să se împiedece otrăvirea acestor răni, deoarece nu e o poveste sau basm, că românii mai bucuos își jertesc viața, decât limba. (Sgomot. Strigăte sgomotoase: Nimeni nu se atinge de limba lor!) Cum să nu se atingă, când

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(48) 96-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

comune curat românești sunt deslupite de către mitropolie și alăturate acelei episcopii cu limba liturgică greacă; iar această liturgie este întreg cuprinsul serviciului dumnezeesc, lingua vernacula va fi însă cea maghiară sau românească, se va vorbi, deci și ungurește, și românește. Faptul acesta, apoi va da naștere celor mai mari certe." (Contraziceri).

Și apoi termină așa:

Apoi pe deasupra a mai venit autorizatul s. Scaun, administratorul numit de către nunciul papal Rafaello Scampinelli, episcopul de Munkács dl Pap Antal, care a lansat o circulară, prin care d-sea fi invitată să vină în noua dieceză, deoarece statul se va îngriji de ei într-o măsură mult mai mare, decât de ceilalți. Acesta, contrar circularei nunciului papal spune, că limba liturgică va fi cea greacă-veche, limba vernaculă însă va fi cea maghiară; deși nunciul declarase, că limba vernaculă va fi limba majorității. Punctul acesta e foarte important deoarece va rog să ascultați ce spune în această privință? (Cetește): „Linguae vernaculae in extraliturgeis functionibus, sicut antea, etiam in posterum permittuntur, in precibus etiam publicis privatis, in praedicatione et instructione populi: puae quidem praedicatione et instructio in lingua, qua omnes utuntur facienda est, imo in diversis linguis, si una ab omnibus non intelligatur“.

Adecă și în altă limbă. Cu toate acestea și-a lansat circulara sa, spunând că vernacula lingua va fi limba maghiară. Scuzăți dlor, eu nu voesc să analizez această circulară constituțională, dar dl episcop să nu binevoiască a promite venite mari în numele noastre și din casa statului, deoarece dreptul acesta la casa statului îl are parlamentul, bunăvoința noastră nu o poate nimeni anticipa; să nu binevoiați a câștiga proseliți prin a promite o îngrijire mai mare deoarece faptul acesta e o adevărată propagandă a proselitismului, contra căruia protejăm cu toată energia.

Am vorbit în această importantă chestie sine ira et studio. Iată unde zace marea durere, care a îndoliat biserica noastră. Metropolitul nostru a anunțat printr-o telegramă pe M. Sa Monarhul, că e îndoliat și suntem îndoliați cu toții. Binevoiați a aprecia bine această mare chestie, care va avea o influență colosală asupra păcii interne a Ungariei.

Aceasta nu o spun ca amenințare, d. ministru cunoaște istoria statului și știe, că mai cu seamă despre chestiile religioase se spune din partea tuturor: noli me tangere. În această privință bisericii noastre i-s'a dat o lovitură, care nu se va putea nici-când vindeca, dacă nu se va face restitutio in integrum. Dacă și nu s'ar face restitutio in integrum, va trebui să se facă aceea, că toți aceia, cari se mărturisesc a fi români, se rămână în dieceză, iar acei cu limba maternă maghiară, se meargă în știrea Domnului, dacă voesc la episcopia de Hajdudorogh.

Rog pe d. ministru să se ocupe cu această chestie după seriozitatea și importanța ce ea o are. Na primesc bugetul.

Răspunsul dlui ministru al cultelor e tot ce poate fi mai cinic și mai superficial. Iată câteva pasagii:

Dl deputat dr. Șt. C. Pop s'a plâns de înființarea episcopiei de Hajdudorogh, într'un ton pe care eu nu-l pot aproba. Nu voi să

tratez pe larg chestiunea, — primul ministru a făcut în firul discuției generale reflexiunile necesare cu cari mă identic. Voi să fac numai două observații. Întâi că aici stăm în fața unui lucru împlinit și rog pe dl deputat să nu fie mai papă decât papa. (Haritate și aprobări pe băncile guvernamentale). Al doilea, că — țin să repet în forma cea mai categorică — aici în ce ne privește nu e vorba de nici o tendință agresivă, episcopia s'a făcut pentru apărarea maghiarimei, ce-ce este nu numai un drept, ci și o datorie a noastră. (Vii aprobări, aplauze). Foarte tristă poate să mai fie situația limbei românești, când d. deputat o teme și de-o limbă moartă!

Nu voi întârzia să numesc pe episcopul de Hajdudorogh. Episcopia își va împlini misiunea în ori-ce împrejurări.

Academia populară.

— Cronică locală. —

Buna primire a Academiei noastre din partea publicului blăjan, o dovedește reușita splendidă din 15 Decembrie, când s'a ținut a doua „serată“ a Academiei. Sala de gimnastică a liceului era arhiplină, iar la ceasurile 5 — ora fixată pentru început — abia doar în vre-un colț mai depărtat, se mai afla loc pentru stat. Programul a fost bogat și variat, iar prestațiunile de orchestră și cant artistice. Clericii din Seminarul „Bunei vestiri“ stăpânesc forțe alese și puternice în arta muzicală. Execuția, disciplina și siguranța cu cari manevrează „arcușul“ sunt podoabele de căpetenie a orchestrei teologilor. Dl Stupinean, conducătorul, dovedește abilitate și simț în dirigearea numeroasei orchestre.

1. Serata s'a început cu „Marșul“ executat de orchestră, — era o priveliște admirabilă să vezi, pe tinerii preoți de mâne, în haina lor neagră, purtând cu măiestrie arcușurile pe strunele vrajite ce tucogau în acorduri puternice și exacte „Marșul“ lui Kolensky. Au fost furtunoși aplaudați.

2. Dr. V. Hâncu, medicul arhidiecezan, a ținut o foarte instructivă prelegere liberă despre epilepsie, o boală înfricoșată, a cărei jertfe „nici odată nu știu ce sfârșit vor avea“.

A început rar și vădit pătruns de ravagiile, ce bântue pe urma acestei boale, „care a existat în toate timpurile, la toate popoarele și la toate stățile, atât la femei, cât și la bărbați, la bătrâni ca și la tineri, în palate deopotrivă ca și în colibe scunde ale năcăjiților“. A arătat felul cum se manifestă această boală și cum o clasifică doctorii (epilepsie jaksoniană, epilepsia vulgară și mica epilepsie). A arătat cari sunt motivele și cauzele ce determină această boală, și unde este sediul leziunilor. Apoi, când a început s'o asemene cu alte boli nervoase, (neurasternia etc.) scoțând la iveală și foarte multele fenomene, ce însoțesc atacurile și convulsiunile epilepticilor, pe fața întregului auditor se putea citi deosebita atenție cu care se urmărea expunerea, ce ne purta pe toți în o lume necunoscută, lumea acelor nefericiți, ce-și pierd, adesea pe timp chiar îndelungat conștiința, în urma atacurilor. Cu deosebire, cazurile relatate de dl doctor, referitoare la așa numit „automatism ambulant“ — sau mania unor bolnavi de-a umbla fără să-și deie seamă, au cuprins de fiori pe cei ce ascultau, și nu-i venia să creadă laicului că există o astfel de eclipsare a conștiinței. Dl prelegător a satisfăcut cu deplin succes așteptării publicului, ce l-a felicitat călduros, — iar noi din parte-ne dorim să vedem cât mai curând tipărită această conferință-prelegere.

3. Offenbach, uvertura din „Orfeus în Infern“, executată cu precizie artistică de

orchestră. Au fost răsplățiți cu ovațiuni prelungite.

4. „Per me quinto è il di supremo“ din Don Carlo de G. Verdi, (moartea lui Rodrigo), cântată de dl Gh. Pataky-Văleanu. Dl Văleanu este mult prețuit pentru vocea dsale de bariton puternic, stăpân pe o școală muzicală sistematică. Succesele dsale sunt cunoscute în multe părți românești, iar critica, ce i-s'a făcut a fost totdeauna dreaptă. Susținem și acum că dl Pataky e un cântăreț de forță, se simțea parcă din cântarea dramatică, sfâșietoarea stare sufletească a lui Rodrigo, — dl Pataky a reușit să strecoare în ascultători acele țipete de durere, ce se ascund în țaina gamelor caprițioase a compoziției lui Verdi.

Arde mi-te-ai codru des, și Grenadirii așa de mult a plăcut publicului, încât cu toată groaznica nădușala, ce stăpânea în sală, a fost nevoit să cedeze insistenței impetuoase a publicului, repetând cu desăbit succes partea ultimă din Grenadirii. Dl Pataky a reușit deplin.

5. Pe dl Văgălău îl cunoșteam numai din cântare, Duminecă însă ne-a surprins și cu jocul la vioara în *Barbu Lăutarul*, *Ardelena* și alte bucați românești, cântate cu sentiment și tempo național. Publicul i-a cerut să mai repeteze, dovadă că i-a plăcut mult. Ne face o deosebită plăcere a aminti, în firul acestor modeste note cronicărești, pe cari le-am scris cu cea mai dragă inimă, că acompaniamentul la piano pentru cântarea dlui Pataky și jocul de vioară a dlui Văgălău, l'a susținut cu multă plăcere, apreciată și minunată noastră pianistă, dșoara *Lucia Mureșan*.

Joi seara dșoara *Lucia Mureșanu* în mijlocul unui ropot de aplauze și aclamații apare pe scenă și cu o tehnică admirabilă delectează publicul cu un buchet de melodii naționale, scoase din sufletul nostru. E vreme pierdută a mai continua cu laude pentru tineră pianistă, noi am avut ocazie de a o auzi și așteția foarte mult.

A urmat apoi dl profesor *Niculae F. Negruțiu* și ne-a povestit amănunțit toate încercările omenimii de a cuceri văzduhul, începând dela Dedal până la Vlaicu. Conferința foarte interesantă și actuală fiind ilustrată cu multe proiecțiuni luminoase, a fost ascultată cu atenție și desigur mulți vor fi fost între ascultători, cari prevedeau timpul, când acugi, vom utiliza și acest mijloc de comunicație. Când a apărut chipul compatriotului nostru Aurel Vlaicu, deși cam întunecos, publicul a erupt în aclamații entusiaste. Suntem mulțumitori d-lui Negruțiu, de clipele în cari ne-a întreținut așa de bine.

Cronicar.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Păr. *Valeriu Florian*, administrator parohial în Racovița a fost numit paroh și de odată viceprotopop al Arpașului, tract nou protopopesec. Felicitări!

Din dieceza de Orade. Majestatea sa a aprobat promoția gradual a canonicilor din capitlul român unit de Orade, numind pe Rsmul *Ioan Butean* de canonic lector, pe Rsmul Dr. *Florian Stan* de canonic cantor pe Rsmul *Samuil Ciceronescu* de canonic custode și pe Rsmul Dr. *Cornel Bulcu* de canonic școlastic.

Bancnote nouă de 100 cor. se vor pune în circulație dela 23 crt. Textul nouelor bancnote este neschimbat, desemnul însă este cu totul nou, asemenea amestecul colorilor pentru a îngreuna falsificările.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

— Se pare că ai dreptate Dacier. Intre conții hungenoți sunt mulți, cari își poartă titlul de conți mai demult decât noi.

— Cu toate acestea, înainte cu trei ani n'am fost profet mincinos, zise Riband. Aduceți-vă aminte numai fraților! Încă pe atunci mi se părea Coligny ca un rege.

Și azi? Azi vin sute de inși, cari li cer grația. Și aceia, cari au primit ceva răspuns pozitiv, se bucură și preamăresc pe Coligny. Cee-a ce am prezis înainte de asta cu trei ani, deja aproape s'a împlinit.

— Cum engeți? am întrebat deodată Dacier și Regnier.

— Cred, că admiralul nu preste mult va fi puternic și se va opune tuturor acelor cari azi li încearcă perirea. Cred, apoi că o astfel de schimbare nu va fi în defavorul gardei noastre.

Conții au aprobat, fără să-și fi exprimat dorințele.

— Coligny s'a priceput de minune ca învățăturile lui Calvin să le folosească pentru politica sa, zise Dacier. Până când noi ne-am bătut joc de cântăreții cari intonau anumiți psalmi, ei cânta alături cu ei, și asculta predice acelor, în vremea ce noi ne băteam joc de ei. Până când Coligny e un om anume creat să știe predomină pe toți, el de sigur își va ajunge scopul.

La ușă a bătut cineva și le-a întrerupt conversația.

— Ce drac, așa cred, că deja se apropie timpul pentru pelegrinaj, zise Regnier, uitându-se câte oare sunt. Audiința se începe chiar preste două oare. Ce-i vine în minte nemernicului? Și mai mult e și nebun. Contele Antremont privind prin fereastră auzise vorbele portarului, care opri pe oare cine se între.

— Eu mi-am făcut datorița, zise portarul. Dacă garda va permite intrarea d-le nobil eu nam nimic în contra.

— Eu sunt contele Antremont și ași voi se vorbesc cu admiralul.

— Imi pare rău, că nu ți putem împlini dorința, zise Dacier. Audiința se începe numai preste două oare.

— Eu n'am venit în audiință ci am venit să mi vad pe pretinul Coligny.

— Dacă d-ta ești pretinul admiralului atunci te rog și bate la ușă preste două oare, zise Regnier.

— D-le nu se cade se vorbești astfel cu mine zise contele iritat. Anunțăm admiralului și el va spune mă primește ori nu.

— Că ce se cade și ce nu, aceea nu trebuie să mi-o spună contele Antremont, ci aceea o știe bine contele Regnier. Nouă ni-a interzis să lăsăm să intre cineva, deci nici pe contele Antremont nu-l putem lăsa.

— Atunci și Serra sa mestecat în vorbele lor.

— Nu se poate, zise și el.

— Ce vorbești netrebnicele? Tu

crezi, nobilii sunt slugitori amiralului, zise Dacier.

— Bine, atunci spune-ți marquisului Hugo Riviere că eu numai decât voesc să vorbesc cu admiralul, în numele reginei.

Gardistii nu i-au luat în considerare vorbele știind că au de lucru cu nebunul de curte a reginei. Ribaud deschise ușa și a schimbat câteva vorbe cu portarul, care sa dus numai decât în castel.

Contele a înțeles numai decât pe Serra.

— De când îți ascultă regina sfaturile? la întrebat Riband.

— De mult. Și ce te imoartă asta?

— Bine știe răspunde! strigară conții.

— Permiteți-mi și mie o rugare, zise nebunul de curte. Pentru-ce să încunjură admiralul tot cu bărbați indedișiți?

— Pentru că serviciul ăstora regele îl prețuește mai mult ca pe cel a servitorilor lui.

— Nu-i adevărat, na'i găcit! Nu din alt motiv, ci pentru ca să arete că li iubește mai mult și să nu apară că voește să ajungă la domoie.

Conții se priviră fără se zică vre-o vorbă.

— Așa nebunie vorbești, zise Dacier

— Tu deci spui că curtea e nebună?

La tot cazul, — cel ce profesază idei de aceste de sigur că li lipsește barămi-o doagă.

— Eu încă sunt de părere cu tine șogore! zise Serra. Pentru ce? Căci curtenii nebuni țin de om foarte de omenie pe admiralul.

Riviere a intrat în lăuntru și a observat cu bucurie pe unchiul Blancei și l'a salutat cuvencios.

— Pot să vorbesc cu pretinul Coligny?

— Da d-le conte, căci asupra d-tale nu-s obligatoare multe din datorițele etichetei — zise Hugo.

Până ce au sosit treptii Antremont a povestit despre purtarea conților și apucătura lui Serra. Riviere și a exprimat condolențele și încă foarte încet ca și când ar fi în apropierea regelui. Deschise ușa dela odaia de lucru alui Coligny, contele a intrat în lăuntru și a intrat în odaia unde rămase Serra.

— Prietene a început Hugo. d-ta ai făcut un mare serviciu contelui.

— Am făcut serviciu din întâmplare, zise mirat. Nam așteptat ca tocmai d-ta să mi faci așa reproșuri, zise nebunul de curte. Am crezut că maquis-ul Riviere întâmplarea o caută numai la mincinoși și de nimica și nu la cei de omenie. Mulțumesc d-le, e un bun atestat de moralitate pentru mine.

— Pardon iubite prietene! zise Hugo Tot lucrul e un bagatel. Minciuna bună e permisă chiar și creștinului celui mai bun.

— Asta o spun oamenii, cărora le place se mărească lucrurile, să facă din muscă țintariu. Eu urmez dreptatea divină.

— În adevăr, ai venit la mine ca trimisul reginei.

— Și încă dubitezi? Cu asta m'a încredințat regina, zise Serra, întinzind o epistolă mică.

Epistola unei regine n'ar fi fost primită cu o mai mare bucurie ca scrisoarea Blancei. Desfăcându-o cu mare precauțiune a cetit următoarele: „Dă-mi ocaziune, cât mai îngrabă ca pe acela care mi-a scăpat viața să-l recomand unchiului meu“.

Privirea-i era atintită singur la șirele ce le ținea în mână. Fața i-sa făcut ca focul. Bucuria i-se putea ceti din ochi. Sărutând mica epistolă privi la Serra de care și-a uitat cu totul.

— Să nu mă rzi epistola prezentă e sfântă pentru că a scris-o ia cu mâniile ei.

— Nu-i lipsă să mi te scuzi! Numai cât asta nu se unește cu protestantismul d-tale.

— Tumi faci un serviciu tare slab, când îmi aduci aminte de contractul religios ce este între mine și Blancea.

— Când ți-a dat Blancea epistola?

— Deja de două zile. Și în fiecare zi m'a întrebat și de zece ori: „L'ai văzut“?

— Ia-i predat epistola? Unde e? Pentru-ce nu vine la curte? Doar n'are ceva năcaz?

— Eu mi-am făcut datorița te-am căutat dar nu te-am aflat în tot Louvre-ul de bună seamă a fost pe lângă majestatea sa.— Acolo eu nu m'am putut să mă apropii.

— Fund aici în serviciu de patru zile n'am fost la curte. Doamna noastră cred că se simțește bine?

— Deocamdată n'are altă dorință decât aceea pe care și-a exprimat-o în scrisoarea aceea.

— Și pe care eu o voiu îndeplini mâine.

— Dacă permite serviciul.

— Acusa asta de bună seamă nu o merit. A servi Blancei face mai mult decât orice.

— Princesa Margareta încă tot nu se prezintă la petrecerile și balurile dela curte.

— Ori doara voiește să știe că Blancea, în fața căreia Margareta strălucește numai ca o stea voiește să înveselească ceata mare a cavalerilor, cari au venit să-i curtiseze?

În vreme ce Hugo Riviere a întrebat mereu de Blancea, între Coligny și contele Antremont s'a încins o discuție infocată și serioasă.

Când a intrat contele, admiralul scria la masa lui obișnuită, pe care zăceau multe cărți, hârtii și mape militare.

Pe pereți încă atârnavu hartele Spaniei și a țărilor de jos. — Coligny punându-și peana din mână s'a sculat să-și salute pretinul.

— Șogorul tău a sosit în curte? Doar nu a venit din motive politice?

— A bunăseamă că nu. Sa convins despre planurile tale și s'a speriat foarte. Iam promis episcopului că te voiu înnoștința despre motivele spaimii, ce l'a cuprins.

— În adevăr mi-ai făcut un serviciu prietinesc, iubite Arthur! — Cine ia povestit episcopului de planurile mele?

— Asta-i ciudată întrebare, iubite Gaspar, zise contele surizând. — Despre planurile tale vorbește toată lumea. — Cu deosebire în Louvre. Abia poți face doi pași ca să nu convii cu ei.

Nu se ocupă cu ele numai politicianii, ei fiecare, care poartă sabia la brâu. Fiește cine însetează după războiu și după pradă. Ba chiar și câinii de vânătoare a regelui încă învață în limba spaniolă, pentruca vulpile aurii din Peru să le poată prinde prin Spania. — Gaspar, n'a fost de lipsă să-mi reamintești despre atari lucruri!

— Nici nu ți-le-am spus pentruca să te superi pe mine, conziderând că ași vrea să micșorez cinstea și vaza Franței.

— Războiul cu Spania poate avea fe-

hurite urmări, zise contele. Ce senz are un războiu cu o putere universală: Un războiu în care ar cădea mulți din fii Franței și iar slăbi puterile aceleia? Eu cred, că tu ai putea fi mulțumit. Doar rezultatele politice tale sunt uimitoare! Înainte de asta cu trei ani ai zis că te lupti pentru ca să micșorezi absolutismul monarhiei și azi? Protestanții au deja libertate deplină. — Ba sora regelui să mărită după capul conducător al hugenotilor.

Azi Coligny are influență determinătoare asupra regelui. — Ce mai vrei mai multe?

— Vreau mărirea și întărirea patriei mele pe toate terenele. Franța n'are să fie mai mult apărătoarea Spaniei. Fiecare francez trebuie să dorească, independența, gloria și mărirea patriei sale. — Celea mai bogate provincii din țările de jos cari vorbesc franceză și sunt curat franceze, vreau să se unească cu noi. Din domnia asupra mărilor extinse, care azi e în posesiunea Spaniei, vreau să avem și noi parte. Năile noastre și ale Angliei să cutriere neimpedecate mările. India vestică încă se luptă cu Spania. Din izvoarele nesecate de câștig a statelor acelora, lasă să avem și noi parte. Timpul ne favorizează și o pretind asta dela noi. Țările de jos sunt gata să se răscoale. Elisaveta din Anglia e infuriată asupra lui Filip și asupra papei. — Cest din urmă a fost destul de cutezător căci pe englezi i-a absolvat de sub votul de fidelitate, iar pe regină a declarat-o de detronată. — Venezia ține cu noi — iar întreagă Italia, din motiv, că urește supremația spaniolă, poate să ne fie soț de luptă. — Cu un cuvânt, întreagă Spania e desbinată, pe când noi avem aliați puternici. — Eu însă am câștigat pe regele pentru politica mea și el dorește mărirea Franței.

Admiralul a vorbit cu o deosebită patimă. —

— Ce bine știi să predai totul, iubite Gaspar. Permite-mi însă să-ți critizez politica ta. — Cea mai mare parte a poporului francez fiind catolicii, nu voințe să se războiască cu vecinii catolici. Ascultă numai ce spun cei din Paris. Blastămă pe admiralul, care predominează pe tinărul rege, din Louvre a făcut un castel hugenot și se nizuiește să adrobească catolicismul în Franța — Tu răzi desprețuitor și parcă te eugeti: „Nemernicul ăsta de popor!“ Bine-i! Crezi tu că cu poporul poți să faci să-ți succeadă planurile. când acela se luptă în contra lor. Sunt apoi alte motive iarăși grele. Regina, care e mănioasă pe tine se aliază înpotriiva ta cu Guiseii. Iar pentru fanatismul religios vor răscula poporul în contra ta. Și regele? Il cunoști? În el nu te poți încrede, căci e de un caracter schimbăcios. — Tatăl său îl va influența ca să-ți causeze perirea. — Aliații tăi externi încă nu-ți sunt asigurați. Dela Anglia sperează totul, — singur aceea nu ce ar contribui la ridicarea tot mai mare a Franței. — Elisabeta, care te-a protejia în contra patriei tale. de sigur în interesul Franței nu te va protejia. — Doar chiar pentru aceea te îndeamnă ia să începi lupta cu Spania, căci atunci își va ajunge scopul; căderea Franței. — Iți promite ajutor, ba chiar și flotila Angliei, dar tu fii prevăzător! — O femeie, care e astută, e capace să nimicească un contract pe care l'a legat ieri. — Pentru aceea te rog

iubite Gaspar, mulțumește-te cu libertatea religioasă a protestanților, care este egală cu cea a catolicilor. Afară de aceea tu ai ajuns la o dignitate destul de frumoasă. — Lasă-ți oficiul tău, te penzioanează, căci acela poate fi periculos și pentru tine și pentru Franța.

— Artur, șogorul tău te-a înarmat bine, zise vesel admiralul. În lături înse cu gluma! Argumentele tale nu sunt luate din aer. Sunt în consonanță cu împrejurările. Cunosc ura Parisului și a dușmanilor mei. Dar unui tinăr nu-i permis să cunoască greutăți. Nu-i așa? Un atare tinăr este laș. Pentru aceea nu te obose și pe mai departe iubite Artur. Mă cunoști destul de bine. Nu sunt un iepure fricos

Contele i-a admirat cutezanța, cu care se alipește de decisiunile sale. A văzut că totul e zadarnic. Plin de întristare s'a depărtat admiralul.

Ecaterina încă în ziua aceea a știut dela Henunger întreg demersul conversației, iar Gondi s'a decis formal pentru planul său.

— Deja nu mai există nici o cale de împăciuire, zisă el mermăind. Ultima încercare de a scăpa Franța fără vărsare de sânge n'a succes. Dacă singur capul lui Coligny o poate face aceasta, atunci eu îl pretind, îi cer capul lui în numele adevărului imaculat.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Cea mai potrivită pieză teatrală la ocaziuni e fără îndoială

● vișoară

pieză populară în 3 acte de Octavian Prie. Subiectul și motivele luate din viața poporului dela sate fac, ca aceasta pieză să fie tot mai cântată și mai gustată de public. A fost reprezentată în mai multe locuri cu mare succes. E și un recomandabil cadou de sărbători. Se poate comanda la: Librăria Seminarială Balázsfalva (Blaj) și costă 60 fileri plus 5 fil. porto. Se poate procura și la: Krafft în Sibiu; Librăria arhidiecezană tot acolo; Onișor în Năsăud; Aurora în Gherla și Ciurcu în Brașov.

A apărut de sub tipar: „Cultivarea viei, manuarea vinului, morburile și vindecarea lor“, cu un conținut bogat, având 153 ilustrațiuni și 300 pagini de tipar. Se capătă la autor — D. D. Graur, inv. — Somlyógyörtelek, posta Krszsalidvég (Szilágy m.), cu prețul de 2 coroane + porto 20 fileri.

La 10 exemplare comandate deodată se trimite 1 exemplar de onoare.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.
Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9'50 cor.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitam abonamentul dela: N. A. Someș-Odorheiu pe timpul din 1/5 1912 până 1/5 1913. — Cojogna pe 1912. — Ganfalău pe timpul din 1/5 1912 până 1/5 1913. — Somfalău pe 1912 sem. 2-lea. — Adămuș pe trimestrul ultim din anul 1912. — Dr. M. G. Orade pe 1912 — Bandul-de-Câmpie pe 1912. — Fărău pe 1912. — Căpuș pe 1912. — Arad pe 1912 sem. 2-lea. — Dobrești pe 1912 sem. 2-lea. — Slimnic pe 1912 sem. 2-lea. — Gârbova-de-jos pe 1912. — Ujfalău (p. Teaca) pe 1910 și 1911. — Șalcău pe 1912. Dar rămân în restanță anii 1900 — 1911. Binevoii a îngriji, să se achite și aceștia. — V. S. Egreshely pe pătrarul din urmă din 1912. — Hunedoara pe 1912. — Casina, Deva pe 1912 sem. 2-lea. — Tilișca pe 1912. — Kápolnok-Monostor pe timpul din 1/7 1910 până în 31/12 1911. — B. Déda pe 1911 și 1912. Ca răspuns la epist. notificăm, că restanțele sunt achitate. — Unimăt pe 1912. — Mădărașul-de-Câmp. pe 1912. — Oșorheiu pe 1912 sem. 2-lea. — Mineșul-de-Câmp. pe timpul din 1/7 1909 până în 1/4 1910. — Ciurbrud pe 1909 și 1910. — Monorfalva pe 1912. — Căpușul-de-Câmp. pe 1912. — Giuluș pe 1912. În rând cu toți anii. — Homorod pe 1912. În restanță sunt anii 1909—1911. Binevoii a îngriji și de achitarea acestora.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

Substituit de vicenotar

să caută pentru comuna ORLAT, unde postul e vacant și prin urmare respectivul poate fi și ales definitiv. A se adresa Primăriei comunale. (115) 1—2

1000 metri

Lemne de foc,

crepate, calitate bună, așezate gata în vagon câte 10,000 kilograme, ab Szováta, liferează cu prețul de

140 coroane

SCHUSZTER MÁRTON

în SZOVÁTA.

(116) 1—7

Depunere de capital

favorabile se recomandă a să face la Agentura băncii

GENOSSENSHAFSBANK

als Aktiengesellschaft, din BLAJ, pe lângă 5 $\frac{1}{2}$ %.

Sumele deja depuse fructifică dela 1 Ianuar 1913 tot 5 $\frac{1}{2}$ %.

Darea o plătește banca. Oare oficioase: 8—12 și 2—1/24. [113] 3—3

Sculptor român.

In atelierul firmei

Ion și Aurel Cotirlă

sculptori tãmplari și auritori în Oravița română (Oráviezafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Sã lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jeturi, ripide, chivote etc. adecã întreg aranjãmântul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe spesele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrãrilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu sã poate avea. La cerere servesc cu atestate dela lucrãri de până acum. Se capãtã chivote și ripide cu prețuri foarte redusã, sã se cearã de probã desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 4-25

La mormântul *Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma*, discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odãi aranjate foarte modern, supraveghiere medicalã constantã.

Telephon 88-99.

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Ferencz-körút 29.

Consultațiuni dela orele 8-9 a. m. și 4-5 p. m.

(8) 48-52 Director-șef

Dr. Cosmutza.**SALVATOR**

asociație internaționalã de ajutorare.

Intemeiatã pe sistemul de grupe ca și celealalte asociații de ajutorare. E însă

UNICA ASOCIAȚIA

care solveste ajutorul asigurat fãrã nici o detrãgere, fie grupã completã ori ba. Solveste la caz de moarte deja după 2 luni de membrie 25%, după 3 luni de membrie 50% și după 4 luni de membrie 75% din ajutorul asigurat; iar deja după 5 luni de membrie capitalul întreg. Atestat medical nu se cere. Dacă un membru a solvit lu taese de caz de moarte 60% din capitalul asigurat, imediat i-se lichidează întregul capital asigurat. De membru se primește ori care persoanã în etatea de 15-80 ani. Se pot asigura ajutoare de 1-6000 coroane. Taxa de înscriere: 6-16 cor. Taxa anualã de membrie: 4 cor. Taxa pentru fiecare caz de moarte 2-6 cor.

„SALVATOR“ e

UNICA ASOCIAȚIA

care din venitul curat anual împarte 25% între membrii; iar alte 25% le folosește pentru scopuri internaționale, culturale și umanitare. Prospecte și blanchete trimitem gratuit și franco. Primim și membrii, cari ar fi deja înscriși la alte asociații.

Reprezentanți harnici acceptãm în tot locul.

Reprezentanța generalã pentru Ungaria

Timișoara (Temesvár) Josefín, str. domneascã (Uri-n.) nr. 2. (102)11-?

O vișoară piesã popularã în 3 acte de *Octavian Prie* (pag. 99). Se aflã de vânzare la librãria seminarialã din Balázsfalva-Blaj 60 fl. plus 10 fl. porto.

Vatra familiarã. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnicã. Cea mai potrivitã carte pentru sãteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o toarte frumoasã limbã popularã. E editatã de societatea de lecturã a Clericilor din Seminarul Blajului. Se aflã de vânzare la oricare Librãrie româneascã. Prețul 30 bani.

La expozițiunea milenarã d'în Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnãtoria de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

41 49-52



se recomandã spre pregãtirea clopotelor nouã, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasã, pe lângã garanție pe mai mulți ani, provãzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le intoarce cu ușurință în ori ce parte, îndatã ce clopotele sunt bătute de o latre prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele gaurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provãzute în partea superioarã ca violina — cu gãuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasã, decât cele de sistem vechiu, așa oã un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcând după sistemul vechiu. Mai departe se recomandã spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stãtãtoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de tone de metal.



Prețurile ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnãdiei 1-5.

Edificiile proprii.

recomanda

Asigurãri împotriva focului

pentru edificii, recolte, mãrfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurãri pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plãtire simplã sau dublã a capitalului, asigurãri de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apãductã.

Sumele plãtite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 K. 5,275,798-28
 Capitale asigurate pe viață achitate „ 5,146,556-36
 Starea asigurãrilor cu sfârșitul anului 1911 } Toc „ 127,763,744-
 } viață „ 10,931,322-
 Fonduri de întemeiere și de rezervã . . . cor. 2.520,492-

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5) 126-?